

Δ Ε Λ Τ Ι Ο Τ Υ Π Ο Υ – 28/07/2020

Δίκαιη Μετάβαση: Ιστορικό, εξελίξεις και προκλήσεις

Οι πολιτικές εξελίξεις γύρω από τη Δίκαιη Μετάβαση σε Ελλάδα και Ευρώπη από το 2015 ως σήμερα, τα συμπεράσματα που αντλούνται, οι προκλήσεις για το μέλλον και προτάσεις αντιμετώπισής τους αποτυπώνονται στη νέα έκθεση της δεξαμενής σκέψης για το περιβάλλον, The Green Tank.

Το μέλλον των λιγνιτικών περιφερειών βρίσκεται στο επίκεντρο της πολιτικής σκηνής στην Ευρώπη λόγω της επιταχυνόμενης κατάρρευσης της λιγνιτικής παραγωγής αλλά και της διοχέτευσης σημαντικών οικονομικών πόρων για τη στροφή των τοπικών οικονομιών προς βιώσιμη κατεύθυνση. Στην Ελλάδα ειδικότερα, η απόφαση εμπροσθοβαρούς απολιγνιτοποίησης, ουσιαστικά ως το 2023, καθιστά το ζήτημα ακόμα πιο επείγον.

Στην έκθεση με τίτλο «*Δίκαιη Μετάβαση: Ιστορικό, εξελίξεις και προκλήσεις σε Ελλάδα και Ευρώπη*», το Green Tank αποτυπώνει την πρόσφατη ιστορία της Δίκαιης Μετάβασης από το 2015 – ημερομηνία σταθμός λόγω της Συμφωνίας του Παρισιού – μέχρι τις πλέον πρόσφατες εξελίξεις σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Μέσα από αυτήν την ανασκόπηση, αναδεικνύεται η σημασία του συντονισμού της Ελλάδας με τις ευρωπαϊκές τάσεις και η συμμόρφωσή της με την ευρωπαϊκή νομοθεσία, ο κομβικός ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης, αλλά και η αξία της συνεργασίας και της διαβούλευσης με τους κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς εταίρους.

Παρά την πρόοδο που έχει συντελεστεί τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, η **μεγαλύτερη πρόκληση** σχετικά με τη μετάβαση των λιγνιτικών περιοχών είναι **ο χρόνος**, καθώς είναι αδύνατον η στροφή τοπικών οικονομιών βαθιά εξαρτημένων από τη λιγνιτική δραστηριότητα, να συντελεστεί ως το 2023. Σε αυτό το χρονικό διάστημα όμως είναι εφικτό να τεθούν οι **κατάλληλες προγραμματικές βάσεις** και να **εξασφαλιστούν οι απαραίτητοι πόροι** που θα στρέψουν τις τοπικές οικονομίες προς βιώσιμη κατεύθυνση σε βάθος 15-20 ετών.

Η έκθεση καταλήγει στις παρακάτω προτάσεις που θα επιτρέψουν την αποφυγή λαθών του παρελθόντος και θα συνδράμουν στην επείγουσα ανάγκη για σωστό σχεδιασμό της επόμενης μέρας στις λιγνιτικές περιοχές της χώρας:

- **Διακομματική συμφωνία:** Παρά τις διαφορές για το χρόνο απόσυρσης των μονάδων, μπορεί να υπάρξει ευρύ πεδίο σύγκλισης στον σχεδιασμό της επόμενης μέρας και κοινές διεκδικήσεις όλων των κομμάτων στους τομείς της διακυβέρνησης, της χρηματοδότησης και των συντονισμένων πρωτοβουλιών στο Ευρωκοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή.
- **Διαμόρφωση ΕΝΟΣ βιώσιμου και συνεκτικού σχεδίου:** Στο υπό διαμόρφωση συνολικό Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης και τα Εδαφικά Σχέδια Δίκαιης Μετάβασης είναι

απαραίτητο να διαμορφωθούν κριτήρια επιλογής έργων με γνώμονα την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, το μακροπρόθεσμο αποτύπωμά τους στην απασχόληση και την τοπικά προστιθέμενη αξία καθώς και τη διακλαδική διασπορά των οικονομικών δραστηριοτήτων.

- **Συμμετοχικός Σχεδιασμός - Διαβούλευση:** Ανεξαρτήτως της αρτιότητας του οποιουδήποτε σχεδίου, ιδιαίτερη σημασία έχει αυτό να διαμορφωθεί και να υλοποιηθεί με συμμετοχικό τρόπο που να βασίζεται στη διαβούλευση και τη διαφάνεια.
- **Σύστημα διακυβέρνησης:** Το σύστημα διακυβέρνησης που θα κληθεί να υλοποιήσει τα Εδαφικά Σχέδια Δίκαιης Μετάβασης, πρέπει να είναι απλό, διαφανές, με διακριτούς ρόλους για τους συμμετέχοντες στη λήψη αποφάσεων και ισορροπημένο ως προς την κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ του κράτους, της τοπικής αυτοδιοίκησης, των εργαζομένων, των επαγγελματικών φορέων, της επιστημονικής κοινότητας και της κοινωνίας των πολιτών. Επιπλέον, πρέπει να διασφαλίζεται η συνέχειά του μέσα από τη συμμετοχή ανθρώπων ανεξάρτητων από τους εκάστοτε πολιτικούς συσχετισμούς σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.
- **Χρηματοδότηση:** Το δύσκολο εγχείρημα του μετασχηματισμού των τοπικών οικονομιών στις λιγνιτικές περιοχές απαιτεί ένα μακροπρόθεσμο και σταθερό πλαίσιο χρηματοδότησης. Σε εθνικό επίπεδο, χρειάζεται διακομματική δέσμευση για τη συνέχιση της χρηματοδότησης της μετάβασης από εθνικούς πόρους σε βάθος δεκαετίας και διερεύνηση της δυνατότητας διοχέτευσης πόρων του πακέτου ανάκαμψης στις λιγνιτικές περιοχές. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η Ελλάδα πρέπει να διεκδικήσει αλλαγή των κριτηρίων κατανομής των πόρων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης.

«Η επιτυχία της Δίκαιης Μετάβασης των λιγνιτικών περιοχών αποτελεί στοίχημα τόσο για τη χώρα μας συνολικά όσο και για την ίδια την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία. Είναι ανάγκη να ενισχυθεί μέσα από ένα ανοιχτό, διαφανές και πολύ-συμμετοχικό σύστημα διακυβέρνησης καθώς και να εξασφαλιστούν επαρκείς και σταθεροί πόροι για τη χρηματοδότησή της. Επείγον ζητούμενο αποτελεί η τροποποίηση των κριτηρίων κατανομής του Ευρωπαϊκού Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης, ώστε οι πόροι να κατευθυνθούν στις περιοχές εκείνες που έχουν τις μεγαλύτερες και πιο άμεσες ανάγκες. Μετά την απόφαση για απολιγνιτοποίηση η Ελλάδα συγκαταλέγεται ανάμεσα στα πιο κλιματικά φιλόδοξα κράτη μέλη της ΕΕ. Τώρα είναι η στιγμή που αυτή η στάση πρέπει να μετουσιωθεί σε ένα πραγματικά βιώσιμο μέλλον για τις λιγνιτικές περιοχές της χώρας», δήλωσε ο Νίκος Μάντζαρης, αναλυτής πολιτικής στο Green Tank.

Σημειώσεις προς συντάκτες

- Μπορείτε να διαβάσετε την πλήρη έκθεση του Green Tank με τίτλο «Δίκαιη Μετάβαση: Ιστορικό, εξελίξεις και προκλήσεις σε Ελλάδα και Ευρώπη» στον ακόλουθο σύνδεσμο: https://thegreentank.gr/wp-content/uploads/2020/07/202007_TheGreenTank_JustTransitionReport_EL.pdf
- Την πλήρη έκθεση του Green Tank με τίτλο «Προς μία πιο δίκαιη κατανομή του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης» θα τη βρείτε στον ακόλουθο σύνδεσμο: https://thegreentank.gr/wp-content/uploads/2020/07/202007_TheGreenTank_MoreJustTF_EL.pdf